

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofje 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravištvo sta na mestnem trgu št. 10.

Alleluja.

Hebrejsko besedo Alleluja¹⁾ katoliška cerkev mnogo rabi, da ž njo izraža duhovno veselje in srčno radost nad kako sveto skrivnostjo. Ta beseda, ki je latinski jezik ne pozna, nas opominja večne gostije angeljev in svetnikov v nebesih, katerih posel je ta, da Gospoda vedno hvalijo in mu brez prenehanja slavo prepevajo. Tudi Judje so se te besede često posluževali, zlasti pa so svoje alleluja-psalme (ps. 113 — 118) o praznovanji pasche veliki hallel imenovali. Sv. Gregorij Veliki spričuje v svojih listih, da je raba besede alleluja pri službi božji prišla iz jeruzalemskega tempeljna. Poprijela se je je tudi zahodnja cerkev, in že v 5. stoletji je izšel ukaz, ki je določeval, kdaj da se smé alleluja rabiti, in kdaj ne²⁾. Bilo je pa tedaj prepevanje alleluje brez besed ter melodijozen in nedoločen iztok radujočega se srea; smeli so začetkom verniki pri svojih pobožnih shodih drug za drugim iz srede stopiti, in kakor se je komu poljubilo, alleluja prepevati³⁾. Tertulijan pripoveduje, da so kristijani po sv. maši še alleluja in psalme prepevali⁴⁾. Enako nerazložno petje brez besed popisuje iz lastne skušnje še sv. Avguštin v svoji knjigi de civitate Dei XXII, 8. V pravilih sv. Benedikta pa se nahajajo že gotove določbe o petju alleluje. Razen velikonočnega časa, rabila se je alleluja zlasti pri gradualu, kjer se je pelo po posameznih vrsticah; in sicer ob praznikih z bogatejšimi melodičnimi tropami, tako, da so zadnjemu a še daljše melizme privedale. Rēči se smé, da graduale stoprav dobi vesel značaj, kadar se mu pridene alleluja. Alleluja je slavnostna beseda sv. cerkve, ki je lepo vrejena za razne sv. skrivnosti; ž njo se kinči pevčev jezik in veselo jo nam nasproti poje sveti zbor, kakor pravi Cassiodor. Po hebrejski sestavi pomenja alleluja „hvalite Boga“. V ustih sv. cerkve se je spremenila v živ klic veselja in radosti, s katerim se ona povzdiguje do večnih hvalnih pesni v nebesih. Sv. Janez piše v skrivnem razodenji: Slišal sem kakor glas veliko trum v nebesih, ki so rekly: Alleluja! In sem slišal kakor glas velike množice, in kakor šum veliko vodá in kakor bobnenje velikih

¹⁾ Alleluja iz Al : Bog, El : krepko, Uja : močno. Gl. Atanazij k psalmu 104.

²⁾ Gregorij Vel., list do škofa Syrakuskega.

³⁾ Gl. Dollinger, Christenthum und Kirche. Str. 354.

⁴⁾ De oratione, c. 27.

gromov reči: Alleluja! (pogl. 19.) Tako je že pobožni Tobija v preroškem duhu oznanjal: Vrata jeruzalemska bodo sezidana iz safira in smaragda in iz drazega kamenja vse njegovo obzidje okoli in okoli. Z belim in čistim kamenjem bodo pomostene vse njegove ceste, in po njegovih ulicah prepevalo se bode alleluja (13, 21 — 22). Cerkev na zemlji je ta novi Jeruzalem v svojem začetku, zato se v njem razlega „glas veselja in rešitve“ (Ps. 117, 15) večkrat kakor v stari zavezi, toda vendar ne brez prenehleja, kakor v zmagovalni cerkvi. Zlasti o velikonočnem času nij alleluje ne konca ni kraja. Kajti praznovanje svetega velikonočnega časa ni nič drugega, kakor nadaljevano praznovanje zmage Izveličarja in izveličanja, praznovanje zmage nad smrtjo in peklom. Tu se v liturgiji ozira vse na večno srečno življenje v nebeški slavi, v katero je Jezus sam šel, in katero je tudi nam zadobil. Tri najveselejše skrivnosti — namreč vstajenje ter vnebohod Kristov in prihod sv. Duha — so za nas studenec pravega in stalnega velikonočnega veselja, tako da za nekoliko časa pozabimo bojov in trpljenja svojega zemskega romanja in pregnanstva in polni hvale z nebeščani vedno alleluja prepevamo, ne da bi se kedaj otrudili. Alleluja je iztok nepopisljivega velikonočnega veselja, katerega je naše srce tako polno, da kar iz njega kipí; alleluja je slavoklic za srečo našega izveličanja. Zato naj bi vsi, kakor cerkveni velikonočni hymnus od nas zahteva po prehodu skozi rudeče morje, okinčani z belimi oblačili pri kraljevi pojedini nebeškega Jagnjeta svojemu glavarju in voditelju prepevali: Alleluja, alleluja, alleluja!

Evropejski kongres za liturgično petje v Arezzi od 11. do 15. septembra p. l.

(Dalje.)

Dom Pothier pravi, da ta zbor ni sinoda, niti koncil, marveč le umetniško-znanstvena zadruga, katera naj bi pravemu arheološkemu značaju Cantus planus-a do veljave pomagala; treba, da pridemo do edinosti brez ozira na geografske in etnografske razlike.

Abbé Perriot pravi, da, ako bi bila sv. kongregacija novo (ratisbonsko) izdajo kot znanstveno zapovedala, potem bi se moral tudi areški zbor vkloniti; toda tega S. R. C. ni storila. Medicejska izdaja, po kateri se je ratisbonska vstvarila, nij avtentično delo, marveč je predrta pravo tradicijo.

G. Alojzij Kunc pravi, da se v Franciji tradicija obrednega petja od nekdaj nahaja, na Nemškem pa ne; in zavoljo tega so v Rimu ratisbonsko izdajo za to (?) deželo priporočili.

Predsednik g. Amelli skuša dokazati, da se rokopisi antifonarijev od 9. do 16. stoletja v obče med saboj strinjajo. Sv. Gregor je pesni od svetega Ambrozija prevzel in je v neume postavil.

Gospod F. Ks. Haberl konstatuje, da je od 6. do 9. stoletja velikansk skok in da prav zato ne moremo še sklepati, da imamo v teh poznejših izdajah prvotne antifonarije sv. Gregorija; marveč se je od sv. Gregorija naprej marsikaj predrugačilo, n. pr. po Leonu II., o kojem ne vemo, kaj in kako da je popravil liturgično petje.

Gospod Blum pl. Hyrth trdi, da tradicija liturgične pesni neposredno od sv. Gregorija izpoljuje in da nimamo nikakoršnega vzroka, nasprotno trditi.

Predsednik Amelli pokaže listino iz 5. stoletja, nek rokopis sv. Prospera, v katerem se *gravis*, *acutus* in *circumflexus* rabijo — toraj prvotne neume; dalje kaže drug rokopis od l. 590., kateremu so tudi neume dostavljene. Oba rokopiša izroči komisiji, da se znanstveno pregledata.

Semeniški vodija, g. Perriot, povdarja, da treba vse naredbe rimskega stola spoštovati; meni pa, da kongregacija za sv. obrede nikdar ne bode nasprotovala vednosti in njenemu preiskovanju, ako ste cerkvi v prid. Restavracija cerkvenega petja še nikakor nij dovršena, toda mogoča je in potrebna. Kakor nepotreben tekst, tako se mora tudi neprimerna melodija iztrebiti. Res, da so večaki še raznih misli o manjših stvareh n. pr. o *quilismi*, *pressus-u* i. dr., toda v glavni reči so pravi in učeni preiskovalci vsi edini. Treba, da pridemo do popolnosti, in to ni tako težavno, kakor se navadno misli; da se le poslužujemo pravega načela, potem gotovo pridemo do neverjetnega vspeha. Vendar je pa prvi začetek najtežavniši. Cerkev naj bi priporočila okrajšano*) izdajo liturgičnih pevskih knjig, a tako, ki se drži znanstvenega načela. Ako nimamo poguma, kongregaciji dobro, dà najboljšo nasvetovati, potem se nam lahko očita, da nas dobro ne navdušuje. Sv. cerkev pa znanstvenemu preiskovanju svojega potrdila gotovo ne bode odrekla.

Abbé Raillard, 80letni starček, vikarij pri sv. Tomaži Akv. v Parizu, poprime besedo, da izjavi, da se rokopisi od 9. do 15. stoletja med sabo vjemajo, da so silno bogati olupšav (*des divers genres d' ornements*) in se nada, da pride kmalu čas, ko bomo imeli gregorijansko petje popolnem čisto.

Abbé Bonhomme, kurat Grenelle-ski, pravi, da se Francozje že nad 20 let bavijo z arheologičnim preiskovanjem liturgičnega petja, in zdaj naj bi jim taki, ki nimajo nikakoršnih enacih študij (pa vendar ne g. Haberl?!) na vrat na nos navezali, da je nemogoče liturgično petje po arheologičnem potu popraviti. Sveti angel vednosti bode to že zabranil in zbor naj nikakor ne kliče: „Lasciate ogni speranza“ i. d.

Potem je bilo konec jako razburjene seje.

(Dalje prih.)

Navod za podučevanje v petji po Paris-Galin-Chevé-ovi metodi (sè številikami).

(Sostavil Greg. Jakelj.)

(Dalje.)

1. Galin-ova tonopisna sistema.

Peter Galin, profesor matematike v Bordeaux-u je prišel l. 1819. v Paris, ter je mislil ondi boljše razširjevati svojo novoizumljeno tonopisno sistemo, ki vse k vokalni glasbi spadajoče momente strogo logično na, kolikor se le misliti more, priprost način izraža, pravo mojstersko delo priprostosti in

*) Pač čudno! Enkrat hočejo Francozje prvotno petje sv. Gregorija, čigar tradicijo (kakor trdijo) imajo le oni sami; drugikrat pa želé okrajšano izdajo liturgičnih pevskih knjig.

jasnosti. Umrl pa je prerano (že l. 1821., še le 35 let star), da bi bil mogel na to sistemo se opirajočo pesmarico obelodaniti. To nalogo je prevzela madame Chevé skupno s svojim bratom Aimé Paris in s svojim možem, dr. Emile Chevé-om (od tod ime: Galin-Paris-Chevé-ova metoda) in zvršila delo, ki v kolikor mogoče najkrajšem času privede do muzičnega branja, pa ne le po številikah, temuč tudi po notah. Sistema se je s svojim čudovitim vspehom kmalu priljubila in razširila. V 26 brezplačnih kursih je dr. E. Chevé podučeval 12.500 oseb vsake starosti. L. 1849. podučeval je v 2 tečajih 2.185 oseb. Po svoji večletni skušnji je izjavil, da se jih izmed 100 učencev poprek 90 (in celo po 95) po tej metodi izolika samostojnih pevcev. L. 1881. se je podučevalo že v 36 takih brezplačnih kurzih po Amandu Chevé-u, E. Chevé-ovem sinu, izdajatelju francoskega številikarskega organa „L'avenir musical“, ter več kakor 20 drugih pevoučiteljih. Na Nemškem je vpeljana ta metoda od leta 1860. po mnogih glasbenih društvih ter po šolah in se čedalje bolj razširja in razvija; tudi ima že 2 leti svoj posebni organ „Sängerwarte“. Enako je na Holandskem in Angleškem, kjer se celo od starejše Tonic-Solfa metoda, ki ima enaka načela, pa le drugačno pisavo, obračajo do Chevé-ove metode; dà že celo v Ameriki se z vspehom razširja. Vse to kaže, da jej je prihranjena gotova prihodnjost. Ta občudljiva prikazen razumeva se iz njene priprostosti in javnosti.

Naj bode ta sistema tù na kratko razvita:

a) *V ozir melodike.*

Galin-ova sistema se opira na sploh priznano resnico, da imamo v našem petji le eno durškalo, ki se lahko na vse njene stopinje transponuje, vender pa razmera med posameznimi stopinjami taista ostane, namreč: 1 — 2 velika, 2 — 3 velika, 3 — 4 mala, 4 — 5 velika, 5 — 6 velika, 6 — 7 velika, 7 — 8 mala sekunda. Za vse tonove načine ima eno in taisto pisavo, ker je tudi stvar taista; višina absolutnega tona ali tonov način pa se v začetku skladbe posebej zaznamova. Ona se toraj ne opira na prilastitev raznih intervalov, ampak na razmero stopinj med seboj v vedno taisti tonovi vrsti. Galin zaznamuje te stopinje tonove vrste: 1 2 3 4 5 6 7 ter jih imenuje z aretinskimi zlogi: ut, re, mi, fa, sol, la, si, za vsak tonov način. Gornjo oktavo zaznamuje s piko nad številiko, in spodnjo oktavo s piko pod številiko. Te tri oktave, ki za vokalno muziko večidel zadostujejo, so tedaj tako-le zaznamovane:

1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1̇	2̇	3̇	4̇	5̇	6̇	7̇
spodnja							srednja						zgornja oktava							

Ako te ne zadostujejo v posebnih slučajih, stavite se v daljnih oktavah po 2 piki.

Povišava tona se zaznamova s črto skoz številiko pošev od desne zgoraj proti levi zdolaj (/) n. p. 1, 2, 4, 3, 6, imenujemo jih (po Stehleju):

î, rî, fî, sil, li. (Zvišani 3 in 7 se ne rabita, ker se že glasita kakor 4 in 1̇).

Znižava tona pa se zaznamova s črto skoz številiko pošev od leve zgoraj proti desni navzdol (\) n. pr. 2, 3, 5, 6, 7.

imenujemo jih: ra, ma, sal, las, sa. (Znižava 1 in 4 se ne rabita, ker se glasita že kot 7 in 3).

Imenovanje tonovih stopinj z *ut* (ne *do*), re, mi, fa, sol, la, si, je kaj važno, ker se tu nahaja vseh 5 glavnih vokalov, katere čisto izgovarjati se stim vadi mladi pevec.

Galin-ovo imenovanje zvišanih tonov na *ä*, znižanih pa na *ö* vtegne biti okorno in nelepoglasno; bolj primerno se mi zdeva Stehle-ovo imenovanje zvišanih tonov z vokalom *i* in znižanih z vokalom *a*, ki vtegne po mojem sôdu svoj razlog imeti v zlogu *si* (7) kot za pol tona nižji stopinji od *ut* (1) in v zlogu *fa* (4) kot za pol tona višji stopinji od *mi* (3), kajti vsak zvišan ton (razun 3 in 7) je za pol tona nižji od njegovega bližnjega čistega višjega, in vsak znižan (razun 1 in 4) je pol tona višji od njegovega bližnjega čistega, nižjega. Velika napaka pa je, zvišani ali znižani ton imenovati kakor čistega, kajti vsak različen ton mora kakor različno znamenje, tudi različno ime imeti, ako nečemo konfusije.

(Dalje prih.)

D o p i s i.

— **Z Gorenjskega.** — a —. Prav imate, gosp. urednik, da nas večkrat opominjate, naj pridno dopisujemo ter tudi v malo črticah naznanimo, kje in kdaj se je kaj novega in lepega pelo, kajti „besede mičejo, zgledi vlečejo“. Na več krajih Kranjske in Rado-liške dekanije se prizadevajo za izboljšanje cerkvene glasbe. Danes Vam poročam od tistih krajev, kjer sem sam poslušal cerkveno petje.

Pred dvema mesecema nas je bilo več duhovnov v Naklem pri blagoslovljeni novih altarjev. No kuru so peli dobro Molitorjevo mašo, le nekoliko prepočasi. Organist g. Mohar je spretno igral, večidel iz Kothe-jeve zbirke. Pri petji so pomagali tudi sosedni organisti iz Kovorja, Šenčur-ja itd. Sploh opomnim, da sem na več krajih zapazil, da se cecilijanske pesni prepočasi pejejo in tako svojo živost in vrednost izgubijo. Zato je za začetnika pevovodja potrebno, da si napravi metronom, in se po njem ravna. Želeti je tudi, da priloge „Cerkv. Glasbenika“ večkrat poleg andante, allegro tudi metronomično mero naznanijo. Izurjen pevovodja že sam od sebe pravo mero zadene, ker mu to notranje čutilo dá, začetnik ali tudi srednji organist pa malo kedaj. V prihodnji številki hočem naznaniti, kako si vsak sam lahko napravi metronom brez stroškov, z eno nitjo in svinčeno kroglo. — Na D o b r á v i, kjer je bila poprej muzikalna pušava, je č. g. župnik napravil orgle z 10 spremeni, pevce toliko izuril, da lahnejše skladbe večglasno, težje skladbe pa unisono z orglami pejejo. Narveči napredek pa je najti v Kamnigoricu in v Kropi. Posebno v Kamnigoricu je ginljivo viditi, kjer nimajo organista, kako se je priprost kovač Janko Kapus do pevovodje povzdignil, ter z žulavo roko takt bije, brez instrumenta težke skladbe Witta, Haller-ja itd. pevce strogo iz not nauči peti, da jih je veselje slišati. Pred nekaj leti mu župnik č. g. L. Bernik pevsko šolo in note pokaže, zdaj pa kar sam na prvi pogled teške skladbe iz not poje. Tega bi ne vrjel, ko bi se sam ne prepričal. Pevcev ima 6—7. Priložene so tukaj boljše skladbe, katere se v Kamnigoricu pejejo: Latinske maše so štiri in sicer: 1. Missa: „S. Caeciliae“, comp. Ant. Foerster. 2. Missa: „Tota pulchra es Maria“, auct. J. B. Molitor. II, Op. XI. 3. „Missa s. Theresia“ od Franc Hamma, Op. 10. — Potem pojemo 4. mašo, pa le tako, da „Kirie“ in „Gloria“ vzamemo od Pogačnik-ove maše, drugo pa od neke Molitor-jeve, ki mi pa ni znano, kateri opus da je. Na dalje „Requiem“ iz „Glasbenik-ovih“ prilog od Anton Foerster-ja, potem od Foerster-ja „Te deum“, „Regina coeli“ in „Responsoria“ pri sv. maši. Potem „Litanije“

bogoslovske in pa od Mihael Haller-ja. Zdaj sledé razni graduali offertoriji in drugi moteti: 1. Graduale za praznik čistega spočetja Marije Device, po Rampisu; 2. Graduale za sv. Božični praznik, Foerster; 3. Graduale za veliki četrtek, Fr. Witt; 4. Graduale za velikonočno nedeljo „Haec dies“, Fr. Witt; 5. Graduale za veliki Šmaren, Foerster; 6. Graduale in „Dedicacione Ecclesiae“, Foerster. Na dalje offertorije 1. od Janez Pogačnik-a, ki je primeren za vsaki čas; potem je „Ascendit Deus“ za vnebohod Gospodov, skladatelj J. Chr. Bischof; offertorium za praznik presv. Trojice, Mihael Haller. „Justorum“, Fr. Witt. Pojemo tudi na veliki petek „Ecce quomodo moritur justus“, Jacob Gallus. „Tenaebrae factae sunt“, M. Haller. „Vexilla Regis“, P. H. Sattner. „Adoramus te“, Vesselak. Potem „Veni sancte Spiritus“, Dr. E. Frey. „Motettum in festis s. Petri principis Apostolorum“, M. Haller. „O salutaris“, od Dr. Fr. Witt-a in pa od g. Fiesel-a. „Pange lingua“, M. Haller. Zdaj sledé pesmi za „Tantum ergo“. A. Foerster 2, Hanisch 1, Fr. Witt 1, P. Angelik Hribar 1, Lj. Hudovernik 1, Ivan Pogačnik 2. Razne latinske pesmi „O gloriosa virginum“ od neznanega mi skladatelja; „Ave Maria“, Pogačnik; „O sanctissima“, Ave maris stella“, Petrus Damiani, † 1072, upravitl Kothe. „O Maria virgo pia“, Pogačnik. Zdaj pridejo na vrsto slovenske pesmi za sv. mašo: 1. „Oče večni“, A. Foerster. „V ponižnosti klečimo“ znamo 3 od Foerster-ja. „Pred Bogom“ jih pojemo 5 od raznih skladateljev. Raznih slovenskih vlog v čast sv. Rešnjemu Telesu, in pri sv. Obhajilu pojemo 10 od raznih cecilijanskih skladateljev. Na dalje pojemo v čast materi Božji iz Foerster-jeve zbirke, Op. 19. 8 pesmi; in iz raznih drugih zbirk in Glasbenikovih prilog za razne čase med letom pa jih vsih skupaj pojemo 16, med temi je tudi sv. križev pot od P. H. Sattnerja. (Konec prih.)

— **V Gorici**, 18. februarija. — Reforma cerkvenega petja se je nalik čistilnemu vetru razširila pri grmanskimi in v temperamentu jim sorodnih slovanskih narodih ter je s svojo zmagovalno silo prodrla do mej italijanskih, kjer se je ustavila. Da se bode to preustrojenje cerkvene muzike tudi pri Italijanih enkrat zvršilo, ni dvomiti. Saj je omenjena muzika strogo cerkvena in katoliška, saj je bila Italija domovina glasbenih velikanov, kateri so te vrste muziko stvarili in gojili, saj se celó danes na furlanskem pri slovesnih petih mašah izključljivo koral (se ve da povsem predrugačen in popačen) poje, in se je tudi uže zdaj reformirana cerkvena glasba jela vpeljavati v Rimu in v nekaterih italijanskih škofijah (n. pr. v Milanski, kjer veleznani duhoven Gverin Amelli izdaja ital. „Musica sacra“ in je ustanovil orglarsko šolo za te vrste muziko; v Neapolitanski škofiji, kjer se je ustanovila enaka šola; v Videmski, kjer je bil začel uže Candotti, preobrnivši se na stara leta k resnejši muziki, s svojimi brošurami zastopati reformo cerkv. petja in katero je potem nadaljeval njegov genijalen učenec kanonik Jak. Tomadini, prvi poznavalec in čestilec Palestrine, (... žalibog umrl začetkom tega leta). Kdaj in kako bo pa na Italijanskem ta muzika prodrla, to je veliko vprašanje. Da bi se skladbe nemškega cecilijanskega društva Italijanom na mah dopadale, o tem jako dvomimo, kajti italijanski temperament je ves drugačen od nemškega, bolj živ in občutljiv, vesel in lehak in pri tem na moderno, propalo cerkv. muziko navajen. Kar je n. pr. Nemcu religiozni „allegro“, bi bilo Italijanu komaj „andante“ in zánj bi moral biti enak allegro „zur zweiten oder gar dritten Potenz“. Dokaz temu nam daje tudi Gregorijanska šola v Rimu, katera s svojimi produkcijami nemških cecilijanskih skladb sicer ustreza in dopada višim duhovskim krogom, ne pa italijanskemu ljudstvu. Prej ko se bo razvajeno italijansko uho privadilo takemu petju, bo treba še mnogo dela in čakanja. Tudi v Gorici se je bilo pred petimi leti začelo peti za poskus kako cecilijansko mašo, n. pr. Oberhoffer-jeva od društva „Slavec“ in Witt-ova klasična maša „Exultet“ od bogoslovcev, ali med tem, ko je to petje pri Slovencih našlo prijazen odmev, je bilo Italijanom in Furlanom popolnoma zoprno. Tukajšnji ital. klerikalni list se je bil takrat v podlistku celó izrazil, da to petje nima nič veselega, nič sladkega v sebi in da ustreza k večemu severnim narodom, kateri so se v svojo „hyperbo-rejično melanholijo pogreznil“. Ni ga bilo takrat moža, ki bi bil v goriških listih cecilijansko idejo razložil in zagovarjal, ter krive nazore razjasnil. Na to nekaj let — smrtno spanje, dokler ni prišel iz Italije ranjki Mugnone, da je prevzel kapelnikovo mesto v stolni cerkvi. Ta v vsem izgleden in pobožen mož je dobil v roke Witt-ove maše in je precej

spoznal v njih pravi cerkveni styl ter se je vánje zaljubil. Od takrat so se začele izvrševati v goriški stolni cerkvi cecilijanske vokalne maše. Ali žalibog! cecilijanskega veselja je bilo kmalo konec, Bog je vrlega Mugnone-ja sredi njegovega delovanja k sebi poklical in takó smo Goričani s cecilijansko muziko za par desetletij nazaj potisnjeni. Sicer se v goriški stolni cerkvi marsikatero nedeljo poje kaka cecilijanska maša nemških komponistov — ali dalje čez to se ne pride. Po drugih goriških cerkvah je v cvetu še zmerom oni teatralni špektakel in lajsajo se: Diabelli, Schiedermayer, Mercadante, Caddotti et consortes, kateri so cerkveno muziko v propad pripravili. Vaš hudomušni Tolminski dopisnik bi rekel „ljudje so v luni in ne vedó, kaj se z reformo cerkv. muzike po svetu godi“. Samo v centralnem bogoslov. semenišči se od nekdam goji pravo cerkveno petje in začetkom tega leta so se poprijele cecilijanskega petja tudi preč. sestre Uršulinke. Ravno bogoslovska semenišča in samostani so v prvi vrsti poklicani, da gojijo kakor nekdam pravo cerkveno umetnost in da dajejo s tem tudi drugim cerkvam lep izgled. Voščimo omenjenim zavodom pri tem lepem in bogoljubnem delu najlepšega uspeha in pa — vztrajnosti. H koncu mora enkrat zmagati cecilijanska ideja, ker je popolnem na cerkvenem stališči in ima v malih letih uže tako velike vspehe za sabo. Kdor cecilijansko idejo v principu zameta, mora konsekvetno zavreči tudi koral in zložiti kaj boljšega, svetejšega od korala, kajti vsi Cecilijanci učijo, da se mora vsaka prava cerkvena skladba na koral opirati; zavreči mora nadalje vse cerkvene določbe, katerih se Cecilijanci do pičice držijo. Glavni vzrok, da se na Goriškem reforma cerkv. petja ne širi, je še zmerom ono napačno razumljenje stvari in pa strašanski predsodki. Takó se večkrat čuje, da hočejo Cecilijanci vse le latinizirati, slovensko petje spodriniti in samo in povsod koral vpeljati! Enkrat za vselej naj bode rečeno, da Cecilijanci prav po zdravi pameti terjajo, da se samo pri peti maši (missa cantata) in pri slovesnih petih vesperah poje latinsko, kakor cerkvene določbe predpisujejo. Da bi vendar ti gospodje enkrat vzeli v roké „Cerkv. Glasbenik“ in se prepričali, koliko je slovensko cerkv. petje ravno ta list povzdignil! Drugi vzrok je, kakor je nedavno „Soča“ pisala, premalo gorečnosti in znanosti v cerkveni muziki. Samo hoteti in znati se mora, pa gré, kakor kaže slovenski Gašurn na Primorskem. Se ve da, iz nič ne pride nič. Tretji vzrok, da se cecilijanstvo ne samo na Goriškem, ampak sploh na Slovenskem ne širi uspešno, je tudi naglica nekaterih „prehudih“ Cecilijancev. Zato je po mojem menenji prišla neka zastalost, bi rekel reakcija. In to je navadno pri vsaki novi ideji, ter tudi koristno. Nastane polemika: duhovi se zbistrijo, pojmovi se razjasnijo, goreči in prehudi zastopniki nove ideje se ohladijo in po tem gre zopet po pameti naprej.

Da bi se na Goriškem omenjeni predsodki pregnali in gorečnost za pravo cerkveno petje vzbudilo, da bi se po Primorskem raztreseni Cecilijanci samotarci organizirali, predlagam jaz, da bi se letošnji občni zbor Kranjskega Cecilijinega društva s pevskimi produkcijami imel v Gorici, ali pa če to ni mogoče, vsaj podučevalni kurz za organiste. G. A. Försterja in preč. g. O. Angelika nam posodite, ali vsaj enega izmed teh, pa bo stvar mogoča. S pevskimi produkcijami bi morali Cecilijanci pri tej priložnosti pokazati, da znajo res kaj boljšega in s tem živim izgledom bi nasprotnike najlože prepričali in premagali, kajti umetnost kakor vednost je meč, ki sam reže. Stvar je važna in vredna, da se javno v tem ali drugem listu pretrese. Cecilijanci, kaj pravite k temu? *Caecilius.*

Razne reči.

— Preč. gosp. Gver. Amelli, znani predsednik italijanskega Cec. društva v Milanu, nam poroča za cerkv. glasbo sploh in zlasti za njeno zboljšanje v Italiji žalostno novico, da je dné 21. jan. t. l. v Čivdatu (Cividale) umrl kanonik, preč. g. monsignore Jakob Tomadini. Rajni je bil poleg Amelli-ja glavni delavec za reformo svete glasbe v Italiji ter podpredsednik ondotnemu Cecil. društvu. Bil je jako dober skladatelj in pisatelj; g. Amelli ga imenuje celó vrednega naslednika Palestrine in B. Marcella (degno successore di Palestrina e di B. Marcello) in najodličnejšega modernega zastopnika klasične glasbene šole Rimske in Beneške. Tomadini-jeva zadnja skladba je bila psalm: „In exitu Israel de Aegypto“, katerej je še tri ure pred smrtjo podpisoval tekst; zadnje

besede, ki jih je pisal, so bile: *pusillis cum majori* . . . Bolehal je že celo leto, in od marcija dalje ni mogel več maševati; vendar pa je pričakoval še zdravja, kakor je pisal v svojem zadnjem listu 7. jan. g. Amelli-ju. G. Amelli namerava zdaj na svitlo dati vsa Tomadini-jeva izdana in neizdana dela. R. I. P.

— Dne 13. februarja raznesel je telegraf iz Benetk na vse strani sveta tužno vest o smrti glasbenega velikana, Rihard Wagner-ja. Ni naš namen, popisati njegovo življenje, katero je že vsakemu omikanemu človeku znano, tudi ne mislimo razlagati njegovih skladb ter estetičnih in kritičnih spisov visoki pomen za sedajnost in prihodnost. Omenjamo tu le z našega t. j. cerkveno-glasbenega stališča, da je bil R. Wagner velik prijatelj cecilijanskim naporom in cecilijanskemu prvaku, dr. Fr. Witt-u. Sploh so znane Wagner-jeve opere, ali vsaj njih imena; a manj je znano, da je bil l. 1879. na svitlo dal najkrasnejšo skladbo Palestrine: „*Stabat mater*“, za dva zbora (8 glasov) in jej pripisal najnatančnejša znamenja, kako da naj se predava. Če je R. Wagner sam o sebi rekel, da je takrat, ko je bil v Draždanah dvorni kapelnik in se je bavil s študijami in z izvrševanjem Palestrininih skladb, bil „ves prešinjen nekega svetega strahu in sladke pobožnosti“, sme se isto reči o „*Stabat mater*“, katera pričuje, da Wagner ni bil samo najgenijalniši umetnik našega časa, ampak da je tudi do zadnje pičice razumel „kralja glasbe“ in duha njegovih pobožnih umotvorov. Naj počiva v miru, ki ga na tem svetu ni našel!

— Francoska zbornica poslancev je pevski šoli pariške stolnice ustavila denarno podporo. Da ta šola mora jenjati, moramo obžalovati, ker je iz nje prihajalo mnogo imenitnih pevcev in muzikov. Temu nasproti pa je mestno starešinstvo dovolilo 300.000 frankov podpore za ljudsko opero, ki se ima zidati. — Pri biljah po grofu Wimpffen, avstrijskem poslancu v Parizu (ki se je bil pred 2 mesecema sam ustrelil) igrala je godba „*Garde republicaina*“ med drugim tudi znano A. Schubert-ovo podoknico (!): „*Leise fliehen meine Lieder*“.

— G. V. Fischer v Lipsku je iznašel nov glasbeni instrument, nekak glasovir, ki se zove *adiaphon*, t. j. nerazuglasljivi. *Adiaphon* je podoben pianinu; toda mesto strun ima zvenulje (*Stimmgabel*), ki povzročujejo glas. Radi tega se dá instrument matematično natanko ubrati in ni mogoče, da bi se kedaj razuglasil. Donišče (*Resonanzboden*) nima nikakoršnega naklada; mehanika je priprosta in trpežna, kakor pri glasoviru. Ker pa kladivce na precej široko ploščad bje, se tudi ne obrabi; toraj tudi značaj glasu vedno isti ostane. Glas je v sredi med glasoviro in nekim nežnim spremenom orgel, jako pevajoč, tem močnejši ali slabejši, čem bolj ali manj kladivce pritisneš. Zlasti pa dopada glas *adiaphona* zato, ker se lepo vjema s človeškim glasom.

— „*Musica sacra*“ je prinesla nedavno ta-le resnični glasbeni grobni napis: „*Hic jacet qui stetit et tacet qui cecinit R. D. Hillenbrandt Biberacensis parochus; mundum intravit fles, pertransiit canens, exivit gemens. Cecinit vegetus allegro forte, aegrotans andante piano, moribundus adagio pianissimo. Quid autem nunc? Putasne cum angelis concinere? Quid autem, si sine ulla pausa lamentatur, suspirat et gemit? O viator precare ei Requiem.*“ Slovensko: „Tu leži, ki je stal in molčí, ki je pel, č. g. Hillenbrandt, župnik Biberaški; jokaje je prišel na svet, živel je prepevaje, zapustil ga zdihovaje. Pel je, dokler je bil zdrav, *allegro forte*; ko je zbolel, *andante piano*; ko je umiral, *adagio pianissimo*. Kaj pa zdaj? Meniš li, da z angeli prepeva? Kaj pa, če toži, zdihuje in se joka brez vsake pavze? O popotnik, sprosi mu mir!“

— *Scuola gregoriana* v Rimu si pridobiva čedalje več pripoznanja med ljudstvom, posebno pa v merodajnih krogih. To se že razvidi iz tega, ker gosp. vodja Müller more misliti na to, da boče odprl posebno pevsko šolo za dečke iz dobrih rimskih družin. Tudi hvale visokih dostojanstvenikov se ne manjka; tako n. pr. se je Nj. em. kardinal-vikarij Monaco pred kratkim po neki maši jako pohvalno izrazil o napredku gregorijanske šole. Enako se sliši tudi od drugih čislanih oseb, in ni dvomiti, da ne bi bil pri modrem ravnjanji čas blizo, ko bodo cecilijanske ideje v Rimu prodrle.

Oglasnik.

V založbi Fr. Pusteta v Ratisboni je na svitlo prišla in se dobiva v kato-liški bukvarni v Ljubljani za petje velikega tedna prav praktična knjiga po prav nizki ceni pod naslovom:

Matutinum et laudes pro tridno sacro necnon pro Dominica Resurrectionis D. N. J. Chr. cum cantu a Rituum Congr. approbato. — *Mediationum et Finalium initia in commodiorem psallentium usum apto modo distinxit Fr. Xav. Haberl. Editio stereotypa. 8°. Cena 1 M. (60 kr.)*

Pridana je listu 3. števil. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Grjezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.